

cons. 18. n. 12. plures referens tenet distincte, quod generalio actus non tollit remedium læsonis enormous.

Aliud & tertium remedium ponit Alciat. ibidem in proposito, scilicet ut apponatur clausula, quod omne, quod plus valet, donat, si ex aliquibz. coniecuris apparat, renuntiantem velle donare, ut quia esset seruata solenitas ex forma statut, requisita in donatione, vel quando contraheret cum valde coniuncto, quia hoc causa fatus est presumendum, quod mens concordet cum verbis, in quo secundum eum multum operabitur arbitrium judicis, qui ex qualitate contrahentium considerabit, an error vel dolus, vel timor reverentalis interuererit, & id erit si constaret, quod renuntiantur certam scientiam valoris ipsarum rerum, de quibus agitur, ut quia incoleret agrum, cui renuntiavit vel administravit diu bona paterna, quibus renuntiavit, & sciebat eorum valorem, quo casu non sufficeret.

Non obstat quod minor curatorem habens similitudinem pupillo, ut in l. si curat. habens. c. de integr. restit. minor. at pupilli iuramentum nihil operatur super contractu suo, ut supra est dictum & infra latius dicetur. Igitur, &c. quia huic difficultati responderetur, verum quidem esse, minorem curatorem habentem aequaliter pupillo in hunc effectum, ut sicut contractus pupilli factus sine auctoritate sui tutoris est nullus, ita & eodem modo, & factus sine suo curatore, qui per dationem curatoris videretur ipsi adulto bonorum administratio interdicta, ut in d. si curat. at interueniente iuramento, differens quidem ratio est ac multum diuersa in contractibus horum, scilicet, pupilli & adulti, quia in pupillo est defectus aequalis ad iurandum, ac per consequens deficit iudicium & discretio, que requiritur in iurante, quia intellectus ipsius est imbecillus, adultus vero habet etatem & iudicium incedit. & sic non colligitur praedictus verus animus donandi, quem Alciat. ubi supra, requirit.

Vnde existimo ego, quod etiam notarius dicat, quod plures est, contrahentem donare propter multa benemergentia & servititia sibi facta, prout quotidie ponitur in instrumentis, adhuc non sufficeret, quia hec potius generalis, quam mentalis est renuntiatio, & ex consuetudine potius notariorum apposita, & ideo nihil operatur, iuxta id, quod notat Bart. in l. 16. qns. 10. ff. de iur. becillis, adultus vero habet etatem & iudicium integrum ad iurandum.

Ac perinde & nil mirum, si argumentum à simili & 105 ab equiparatis data dissimilitudine pereat, ut in l. inter stipulantes, §. sacram ff. de verb. oblig. ibi, sed hec dissimilia sunt, &c.

Non obstat & si dicatur, quod clausula consuetudo apponi in instrumentis, censentur apposita ex voluntate contrahentium, ex tex. in l. si. C. de fidei, quem tex. in hoc allegarunt multi relati per Couar. in rubric. de testam. in z. par. nu. 14. & hec est communis opinio secundum Menchac, plures allegantem de success. creat. 9. 6. nu. 53. de quo late Iaf. in l. certi conditio, §. si numos. nu. 24. & sequ. ff. cert. petat. & Euerard. in Centuria legal. loco 26. dicit meliorem juris textum illum ad hoc, Ant. de Pano in tract. de pign. primo memb. tert. par. num. 25. & hoc præcipue procedit, cum notarij & tabelliones communiter tempore, que legunt & recitant scripturam in praesentia partium volentium eam concedere & in publicam formam redigi, postquam legunt quidem conueniat in casu, de quo agitur, ut probat tex. in l. si. C. de collat. per quem tex. ita tener Iaf. in dict. §. sacram, nu. 22. & Euerard in centur. legal. loco to. & Bernard. Diaz de Luga in reg. 52. ampliat. 2. cum ergo adultus habens curatorem & equiparetur pupillo, lolum in hoc, ut contractus ipsorum facti sine auctoritate tantum vel curatoris sint nulli ipso iure, merito, quod in hoc tantum casu procedat similitudo, non vero in hoc tantum casu procedat similitudo, non vero quod interuenient iuramentum, cum hoc casu non principalia ipsius scripturæ & conditiones, & pacta inveniatur praedicta & equiparatio, maxime militante specialia, quæ contrahentibus placuere apponi inter diuersa ratione, quia pupillus non potest iurare, alia, quæ verbis recitant, dicunt: y otorgays scriptura, dultus autem potest.

His tamen non obstantibus, Salyc. in praesenti contrarium tenet, imo quod iuramentum hoc casu non firmet contractum adulti habentis curatorem sine eius auctoritate celebratum, quia sicut ei est interdicta administratio bonorum sine curatore, ita & potestas jurandi, arg. d. l. si curatorem.

Item & secundo & argum gl. in l. iurandum, quod ex 106

conventione, §. pupillu, verb. debet, in ff. de iure, quæ haberet. Quod minor curatorem habens non potest deferre alteri iuramentum, quia in eius detrimentum possumus donandi requiratur in nostro casu & proposito, qui ex conjecturis supradictis & similibus juratur; Ergo fortius nec ipse contra se poterit iurare, colligi debet, non vero ex generalitate verborum, re saltem conventionaliter, omitto nunc, an iudicium præcipue cum in eis, quando partes annunt notario dicenti prædicta verba, non exprimatur aliiquid de donatione, cum etiam expressius constaret, adhuc in dubio non esset presumenda donatio, ut in l. cum de indebito, cum simil. ff. de probat, maxime in nostro casu, in quo ultra verba donationis requiritur mens & animus donandi.

Vlterius & vt ad opinionem Martin. & Citromont. magis communem redeamus aduersus Vltramont.

contractus, si vero non interrogatur, an habeat curatorem

Vlterius & quia supra dictum est de absolutione eo contrahat & jure, tunc contractus sit nullius momenti, per text. in l. 3. ad Macedon. & hanc distinctionem communem appellat Cyn. in present. n. 8.

Sed profectio prima opinio est verior & communis, & tenenda, quæ aperitissime comprobatur ex opinione Martini & Citramont. quæ est magis communis & practicatur, quæ habet: Quod si minor alienet suum immobilem sine decreto prætoris, & jure predictum contractum alias nullum, valet & tenet, cur tamen si ipse minor iure ipsum contractum, bene valet & tenet huiusmodi contractus, ita tenet in presenti Petr. de Bellap. & eum referens sequitur & bene probat Cyn. hic n. 8. vbi inquit huic opinioni.

Non obstat quod minor curatorem habens simili-

ter utr quoq; casu contractus de per se absq; ju-

ramento si ipso jure nullus, & ita in his terminis di-

cti est supra, hanc opin. esse communem, & ultra ea,

quæ dicta sunt supra, eandem opin. in terminis testa-

tur communem Ant. Gom. 2. tom. o. de restit. min. nu. 18.

in vers. Tertio extende, & communem quoque testatur

Greg. Lop. in d. l. 6. tit. si. part. 6. ingl. Major de catorze

annos, in ver. procedit etiam dictum huius legis, & ita est

tenendum tam de jure quam in practica, & sæpius

vidi ita fieri & consuli, & vidi consulere alios bo-

nos praticos aduocatos.

Non obstat primum motuum Salyc. tenentis con-

trarium, quia jam fui responsum & satisfactum

præd. difficultati.

Nec etiam secundum ejus fundamentum aliquid

facit, quia præterquam quod gl. illa hoc non dicit,

clarū est, quod sicut adultus habens curatorem, sine

cujus auctoritate non potest aliquid facere, ex quo re-

maneat ipse obligatus, ita etiā non potest deferre ju-

ramentū alteri, ut aduersus se juret absq; licentia sui

curatoris, quia pess. (imo est credēdū) pars aduersa

jurare contra minorem, atque perinde remaneret a-

dultus obligatus virtute predicti iuramenti delati per

seabsq; sui curatoris auctoritate & licentia, & in ex-

presso hanc opin. testatur communem Petrus Nun-

nez Auendan. respons. 4. nu. 11. vbi dicit probari in l. 3.

& proprie. & in Clementina Pastoralis, de re iudic. cum si-

milibus, vbi probatur, citationsm esse necessarium,

circa hanc relaxationem petendam, & quod sit ne-

cessarium, tot relaxations petere, quot sine iura-

menta, & quod suo ordine debent peti, tenet latissi-

me & optime supra distos & alios plures Dd. refe-

rens Roland. à Vall. conf. 3. nu. 5. & seqq. lib. 1.

Restat nunc examinare; An ad huiusmodi relaxa-

tionem concedendam requiratur citatio pars aduersa, que

ladi pretendit ut huiusmodi iuramenti relaxatione: In

quo articulo varietas doctorum inuenitur. Et primo

dultus obligatus virtute predicti iuramenti delati per

seabsq; sui curatoris auctoritate & licentia, & in ex-

presso hanc opin. testatur communem Petrus Nun-

nez Auendan. respons. 4. nu. 11. vbi dicit probari in l. 3.

& proprie. & in Clementina Pastoralis, de re iudic. cum si-

milibus, vbi probatur, citationsm esse necessarium,

quotiescumque tractatur de alterius præiudicio, quia

contra inauditam partem lenititia proferri non potest,

& ita hæc opinionem primam tenet & communice-

testatur plures referens eā sequentes Hippolytus de

Mars. in dict. l. de unoquoque. n. 163. & eam communem

plures allegans testatur Ignatius Salcedo in adnor. ad

regulam Bernard. tenent & testantur communem plu-

res Doctores relati per Couarr. li. i. variar. c. 4. n. 5. &

eam testatur receptissimam Ioannes Oros. in l. ne-

quicquam, §. ubi decretum. n. 60. ff. de offic. proconsul. testa-

tur etiam communem plures referens D. Did. Perez

mittit absque juramento, vnde hac promissio cum

in l. 1. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

cal. sit. z. li. 3. ordinam. colum. 824. versc. quarto 16. & lo-

concludat, quod siue petatur relaxatio juramenti ad judicium putatur alteri parti ex juramento absoluto: effectum agendi, vel excipiendi tantum, siue ad res- ne concessa, item quia citatio partis non requiri- cussionem contractus requiratur citatio partis aduersae. in his, qua judge potest facere ex officio, secundum Hippol. vbi sup. n. 65. Sed hanc relaxationem potest ju- dinarius ex officio concedere, vt notant Dd. in c. 1. de agendi, vel excipiendi tantum coram judge Ecclesi- iure. Igitur ad eam concedendam non requiritur stico, non vero ad rescissionem contractus, de nullo citatio item citatio non requiritur, vbi lex in aliquo praedictio ejus, in cuius favorem juramentum inter- actu non exigit plena probationem, sed contumeliam est, tractatur, quis etiam concedatur dicta soli articulis vel argumentis, secundum Hippol. vbi supra, n. 73. sed ad hanc relaxationem concedendam non requiritur plena probatio, sed sufficit semiple- ita validus contractus & fortis, sicut erat ante con- ceissam absolutionem, quia per eam nihil detrahitur na ut per Dd. in c. 1. Igitur, item citatio non requiritur vel diminuitur validitati ipsius contractus jurati, sed quando de stylo & consuetudine curie non sit, secundum Hippol. vbi sup. n. 82 sed de stylo & praxi illa non sit. Igitur non est necessaria, & hanc opinionem testatur contractus, non sit perjuratus, remanet tamen obligatus communem & receptam in practica, & tenendam in ad obseruantiam contractus, sicut erat antea, vt jam iudicando & consulendo plurimos Dd. allegans la- tissime & melius omnium, quos ipse viderim, ex- sapra late coelatum & probatum est: unde cum nullū praedictum versetur in hoc illi, cui juratum est, minans & resolvens supradicto modo materiam hāc & etiam eo inuito & contradicente debeat concedi, Rol. à Valle conf. 1. per tot. lib. 2. qui omnino est viden- videatur merito eius citationem non requiri: quia re- gula juris est: Quod qui potest inuito aliquo ali- quid facere, poterit etiam & eo ignorantē facere.

Licer posset obijcere quis, quod praedictum sit al- teri parti ex sola oblatione & ejus cōcessione, quia eo poterit is qui jurauerit, mouere actionē contra eum aduersus contractū, & sic inuste eum molestare, quod secus esset, si sibi concessa non fuisset d. absolu- tio, & ita versatur in hoc praedictum sibi, & ita vi- detur quod debeat citari ad praedictam absolutionem & relaxationem juramenti concedendam per jura su- pra allegata. Ad hoc potest responderi, quod si in cō- tractu est lēsio enormissima, concedenda est necesse- ria absolutio & relaxatio juramenti, imo & rescissio cōtractus fieri debet juxta supra late dicta, & ad hāc enormissimā lēsionē liquidandam tunc citabitur altera pars, quād tractabitur de cōtractus rescissione ob eam, sed ad juramentum relaxandum tantum nō est necessaria citatio, quia si postea non probauerit enormissimā lēsionem, quam allegauit cōdenabitur in expensis partis aduersae, & sic prouidebitur ei, cui juriū est, quia hoc est remediuū a jure inuentū cōtra calūnios & inuste litigantes, non enim est in manu mea impeditre justū litigantē, quovis; legitime con- stet, an juste, vel inuste litigauerit, quo casu si cōsti- terit inuste litigasse, condemnabitur quidem in ex- pensis, ut in l. em. quem tenere, cum similib. ff. de indic. & ita non est considerabile hujusmodi praedictum, si vero postea citato reo, probauerit praedictam enormissimā lēsionem, & fuerit locus sua petitioni, bene litigauit, & per consequens non habet reus, de quo se conqueratur, quandoquidem fuit citatus ad item principalem. Et ita inuenio, quod hoc casu, scilicet, quād petitur absolutio & relaxatio juramenti ad ef- fectū tantū agdi vel excipiendi, non vero ad rescis- sionē contractus, quod non sit necessaria citatio partis aduersae, tenet Oldr. conf. 120. & alii plures do- ctores & eam sequitur & testatur magis communē Matth. de Afflīct. dec. Neapol. 220. n. 10. eam quoque- sequuntur & restantur cōmōnē plures doctores relati per Couar. vbi sup. n. 6. vbi eam videtur sequi, & in- quiri, quod fortassis magis conuenienter sit in praxi hēc opinio, dicunt communem & in practica referuari relati per Ignatium Salced. vbi sup. d. 4. limit. vbi eam sequitur & dicit practicari, licet etiam hoc casu sint alii Dd. qui contrariam sententiam teneant & dicat communē relati per Cou. vbi sup. d. n. 6.

Sed meo iudicio supra d. opinio negativa, quod nō sit necessaria citatio hoc casu, est verior & tenenda & communior, quia nullum aut saltem levissimum præ-

ius opinio cōmōniter reiecta est, allegat etiā ibi bo- num text. pro hac opinione in c. ex recripto de iuris- vbi probatn, quod valet renuntiatio Velleianī facta à muliere iuratē, etiamē de illo beneficio certiorata minime fuerit, de quo tex. alibi dicam latius annū- te Deo, hanc etiamē opinionem sequitur Arias Pinel- lus in rept. dīl. 1. c. de rescind. vendit. 3. part. c. n. 10. postquam retulit plures Doct. pro & contra & inquir. se non dubitabat stante. 1. supra eodem. & hac authenti- ca, maxime ex dēfinitione iuris Pōtificii circa ob- seruādum iuramentum non posse recedi ab hac opiniōne Bartol. Iura enim aperte eam vim tribunt soli iuramento, nulla exspectata certioratione minoris, cuius ignorantiam & imbecilitatem p̄supponunt, plus tribuendo obseruationi iuramenti, quam fauori & tatis, nec eam restrictionem admittunt illa iura. Hactenus ille, eandem sequantur plures relati per Matiene. vbi supra, vbi eam profitetur esse com- munem, licet priorē sequatur.

Pro hac etiā opinione ipse ultra omnes supradictos consideri leges Regias, quae consonant au- he. nostrae, scilicet l. 16. in prime tit. 11. part. 1. & d. 1. tit. 19. partit. 6. vbi dicitur, quod si minor 25. ann. maior autē 14. ann. iurauerit se non contrauenturū contractū a se facto ratione minoris etatis, non poterit postea cōtrauenire, etiamē post apparuerit fuisse lēsum & dāmificatū. Ecce ergo iura Regia expresse probantia, non esse necessaria certiorationem beneficij restitu- tionis minoribus competentis ad hoc, vt minor excludatur a prædicta restitutio, etiā lēsum fuit. Nec obstat si replicet quis dicēs, quod immo illa iura Regia manifeste dicunt contrarium, dum probat, quod minor debet iurare se non contrauenturū ratione minoris etatis. Ergo presupponunt scientia & certiorationē beneficij restitutio, propter eam etatis sibi competetis. Quia ad hoc respondeo, quod in illis legibus de certioratione minoribus facienda tempore iuramenti verbum nullum, & licet dicant, quod minor debet iurare, se non contrauenturū ratione minoris etatis, etiamē id non dixisset, deberet adhuc intelligi, quia clarum est, minores ideo iurare, quia sunt minores quia si essent, maiores 25. annis nō esset necessariū eos iurare, unde licet exprimatur, quod inest, nō debet nos alterare, ut sūt iura vulgaria.

Vnde infero ipse, quod etiamē adulterus in suo iu- ramento dicit, se non contrauenturū contractū a se ge- etiamē Bart. in dīl. 1. idem Julianus, n. 6. & ibi Pan- lus de Cap. n. 11. & 14. & idem Bart. in dīl. l. n. 12. & 13. C. de rescind. vend. & idem Bart. in dīl. l. sciendum, n. 8. ff. de verb. hoc contractū per me gesto, sufficere quidem & idem operari, ac si dixisset ratione minoris etatis, quia eo ipso, quod dicit se esse minorem, viginti quinque anni, fatetur ea ratione se iurare contractus obserua- ri, iste est textus in prædicti expressus quidem, & in dīl. l. 1. supra eodem, & sic debent intelligi & declarari dictæ leges Regiae, quae vere & realiter hoc volunt dicere & significare, & hæc est veritas meo iudicio, quia iuramentum super facto comprehendit omne ius sub intellectum in facto, vt supradictum est, licet hodie communiter copiosius soleant minores iura- re, & est cautela, vt iurent, se non contrauenturos ra- tione minoris etatis, nec alia quacunque causa & ratione, vt excludatur remedium dīl. 2. C. de rescind. venditione, & alia remedia, quæ etiamē majoribus competent, vt supra dictum & declaratum est.

Est tamē aduentendum, quod licet supra dicta o- mnia ita se habeant, & debeat iudicari & consuli iu- xta supra dictam Bartol. magis communiter recepiā sententiam contra opinionem Dyn. & sequaciū, co- sultius tamen est, ad tollendum omne dubium, quod minor iurat cum auctoritate curatoris, sed quod e-